

*С.П. Король, О.М. Трюхан, к.т.н., доц.
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Проблеми української логістики під час війни

В статті розглядаються зміни в українській логістиці під час війни, відповідні проблеми. Наведено методи їх вирішення на сучасному етапі.

Війна обмежує всі сфери життя, але у першу чергу – логістичні процеси. Небезпека повсюди - експлуатація транспорту, ризики втрати товару під час тривалого зберігання на складах, необхідність змінювати маршрути під час транзиту – це лише деякі з речей, з якими стикається логістика під час війни. В такій ситуації компанії повинні або оптимізувати процеси та адаптуватися до нових реалій або визнати неможливість цього. [3]

Розглянемо яких змін зазнала українська логістика від початку повномасштабного вторгнення РФ на нашу територію.

Основна з них - перенесення хабу (найбільші склади знаходились у Київській області, а після 24 лютого 2022 року компаніям довелося здійснити релокацію на захід України, де немає великих складських площ);

логістична система, яка розташована поблизу прифронтових регіонів стала крихкою;

ще однією зміною є мінливість вартості доставки, а в небезпечних випадках вона може стати неможливою;

перебудова різних маршрутів, яка відрізняється з певною періодичністю (певні маршрути залишилися стабільними, а інші – змінювались по ходу воєнної ситуації);

змінився й попит (зріс на продукти тривалого зберігання, основним вантажем стали гуманітарні – санітарно-гігієнічні засоби, одяг, медикаменти, амуніція і інші потреби для ЗСУ, ТрО та цивільних);

нестача водіїв;

зростання витрат на товари експорту, і навпаки – зниження цін імпортних поставок;

вагомою зміною також є відмова від тривалого зберігання товарів на складах; умови співпраці між логістичними компаніями та клієнтами стали більш лояльними;

евакуація багатьох громадян значно підвищила попит на закордонні поставки; наступна зміна – нестача автотранспорту в прифронтових регіонах (іномарки в Україну не в'їжджають, а власних транспортних засобів нам не вистачає для забезпечення потреб логістичної галузі); [1]

також необхідно зазначити, що ефективність роботи зменшилась через повітряні тривоги.

Усе вище вказане сильно змінило логістичні процеси та ланцюги поставок, що відповідно вплинуло на вартість транспортування.

Відповідно до змін, які внесла війна, з'явилися й певні проблеми в українській логістиці.

Відмова від складських запасів та тривалого зберігання товарів (відсутня можливість тривалого, масового зберігання товарів на складах під час постійних і хаотичних обстрілів) і термінова, швидка зміна складських умов (переміщення товарів з великих спеціалізованих складів до малих, подекуди непристосованих об'єктів) – одні з перших проблем з якими довелося стикатись логістичній галузі;

іншою проблемою було різке скорочення мережі відділень, яка зазнала серйозних руйнувань внаслідок ракетних атак;

ускладнилась закупівля товарів (пов'язано з обмеженими поставками асортименту постачальникам, також негативно вплинуло блокування українських портів і надмірне навантаження на залізницю);

проблеми з доставкою товарів першої необхідності в окремі райони через високий ризик;

крім усього вищесказаного, однією з головних проблем є загальне ускладнення логістичних операцій (блокпости, що були на початку вторгнення, перевірки, комендантська година (не було чітких правил пересування вночі) – ці фактори значно ускладнюють і заважають регулярним – наскільки це можливо, перевезенням вантажів);

через ризик нових атак резервні маршрути слід планувати заздалегідь; [5]

робота авіаційного і в переважній більшості морського транспорту неможлива, тож виникають великі труднощі, адже у зв'язку з цим основна транспортна робота перенесена на автомобільний та залізничний транспорт;

враховуючи збільшення навантаження доводиться витратити більше коштів на виконання логістичних задач, відповідно – зростають ціни для кінцевого споживача.

Розглянувши зміни та проблеми, з якими стикнулася логістична галузь України, перейдемо до методів їх вирішення.

Враховуючи ситуацію, в якій опинилася наша держава, необхідно адаптуватись, підлаштовуватись під нові реалії в усіх сферах життя і, насамперед, оптимізувати логістику. Це вимагає вирішення багатьох питань і це можна зробити за допомогою простих і перевірених механізмів - наприклад: є вантажівка, яка повинна доставити вантаж, який не займає весь вантажний простір. Тоді підшукується ще один вантаж від іншого замовника, і так доставка обходиться дешевше. А коли вантажівка в один бік їде завантаженою, а у зворотний – порожняком, логічно буде підшукати якийсь вантаж, який потрібно доставити у зворотному напрямку – так отримуємо економію на вантажоперевезеннях. [2]

Також необхідно систематизувати рух вантажів – координувати дії великих вантажоперевізників, відстежувати динаміку переміщення товарів, витрати палива, репутацію перевізників, вирішувати організаційні питання вантажно-розвантажувального процесу у тих чи інших місцях з їх подальшим усуненням. Це можливо зробити завдяки автоматизації - починаючи лише з деяких процесів, а потім перейти до її широкого застосування шляхом створення одного або кількох централізованих електронних сервісів. Для цього перспективним є залучення українських ІТ-фахівців та врахування досвіду у цій сфері однієї з найбільших логістичних компаній – «Нової пошти». Звісно, слід

подбати про захист від злону і при його використанні у доставці та обліку вантажів військового призначення сервіс частково має бути засекречений. [2]

Важливим є також елемент грамотної, ефективної комунікації та конкуренції. У воєнний час не всі компанії можуть утриматися на ринку через збитки та ризики, але слід мати на увазі, що конкуренція в таких умовах ще більш жорстка. Ефективної та грамотної комунікації та конкуренції можна досягти у співпраці з українськими ЗМІ, закликати високопосадовців, використання соціальної реклами та досвіду провідних логістичних компаній також можуть зіграти свою роль. [2]

Разом із необхідністю оптимізації логістики важливо також пам'ятати про ризик корупції. Тому треба поєднувати залучення державного рівня, громадські ініціативи, механізми зворотного зв'язку та вибір найбільш прийнятної організаційної моделі. [2]

Висновки

Незважаючи на проблеми та ризики, спричинені війною, багато компаній продовжують працювати, намагаючись оптимізувати логістичні процеси, уникати небезпечних маршрутів, контролювати перевезення, щоб переконатися, що вони виконуються належним чином, з урахуванням безпеки.

Фундаментальні зміни в країні та відповідні зміни на ринку змушують нас шукати нові шляхи, партнерства та активніше залучатися до європейського простору – не лише на користь окремих компаній, але й позитивно вплине на розвиток суспільства і держави загалом. [4]

Розвиваються й митні відносини України з іншими державами. Політичні та економічні проекти з Польщею мають великий потенціал, тому що для нас ця країна фактично є містком до ЄС, якщо буде досягнуто взаємовигідного рішення, то українська митниця, а відповідно торгівля й перевезення - стануть ще більш конкурентоспроможними. Але ми повинні дивитися на економіку в цілому. [4]

Зараз ідеальний час, щоб нарешті почати рух до справжніх ринкових моделей. Щоб зберегти економічну стабільність і закласти основу післявоєнної реконструкції, вже зараз треба починати лібералізацію, приватизацію та реформування бюджету. Це питання не лише виживання, а й військової та економічної перемоги. [4]

Список літератури

1. Центр транспортних стратегій. Як змінилася логістика за півроку війни та що буде з імпортом і експортом? Президент Асоціації міжнародних експедиторів України – Берестенко В. В. URL: https://cfcs.org.ua/blogs/yak_zminilasya_logistika_za_pivroku_viyni_ta_scho_bude_z_importom_i_eksportom_651

2. Овчаренко О. Логістика під час війни. URL: https://zaxid.net/logistika_pid_chas_viyni_n1538608

3. ЛОГІСТИКА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ – ДОСВІД SYNEX LOGISTICS. URL: <https://trademaster.ua/logistic/313567>

4. Як війна в Україні змінює світову логістику. Основні тренди логістичного ринку, спричинені війною в Україні. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/24/688538/>

5. Логістика під час війни: як українському бізнесу організувати транспортні потоки. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/3566470-logistika-pid-cas-vijni-ak-ukrainskomu-biznesu-organizuvati-transportni-potoki.html